

Η **Αγχίαλος** ([βουλγ.](#): Πομόριε / Πομόριε) παλαιότερα:

Ανχιαλο, [λατ.](#): *Anchialus*, [τουρκ.](#): *Ahyolu*) είναι πόλη και παραθαλάσσιο θέρετρο της νοτιοανατολικής [Βουλγαρίας](#). Είναι κτισμένη σε μια στενή και βραχύδη χερσόνησο στον Κόλπο του [Μπουργκάς](#), στη νότια βουλγαρική ακτή της [Μαύρης Θάλασσας](#).

Βρίσκεται στην [Επαρχία Μπουργκάς](#), 20 χλμ. από την [ομώνυμη πόλη](#) και 18 χλμ. από το θέρετρο Ακτή του Ηλίου. Η αλμυρή Λίμνη Πομόριε, η βορειότερη από τις Λίμνες του Μπουργκάς, βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση. Η πόλη είναι το διοικητικό κέντρο του ομώνυμου Δήμου Πομόριε.

Η πόλη έχει πλούσια ιστορία και σήμερα είναι σημαντικός [τουριστικός](#) προορισμός. Τον Δεκέμβριο του 2009 ο πληθυσμός της ανερχόταν σε 13.569 κατοίκους.

Όνομα

Η πόλη ιδρύθηκε από τους [Αρχαίους Έλληνες](#) με την ονομασία *Αγχίαλος*, που προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «αγχι-» («κοντά, κοντά στην») και «αλς-» («αλάτι» ή ποιητική και ασυνήθιστη λέξη για τη «θάλασσα»).

Μια εξ ίσου πιθανή εκδοχή του αρχικού προθέματος είναι και το *αμφι-* (πανταχόθεν) που με τη λέξη *αλς* μας δίνει την εύλογη σημασία του μέρους που περιβάλλεται (πανταχόθεν) από θάλασσα. Μια λέξη που έρχεται σε απόλυτη συμφωνία με τη γεωγραφική εικόνα και θέση της πόλης. Πιθανότατα λοιπόν, το *αγχί-(αλος)* έλαβε με την πάροδο των χρόνων τη θέση του αρχικού - και ορθότερου - *αμφι-* (αλος). Στο Θρακικό Λεξικό αναφέρονται τα εξής σχετικά: [...] Κατόπιν υπό των Μιλησίων ωνομάσθη Απολλωνία και τέλος Αγχίαλος, όνομα το όποιον διατήρησε δια μέσου των αιώνων μέχρι σήμερα. Το πότε ονομάστηκε Αγχίαλος είναι άγνωστο. Κατά πάσαν πιθανότητα, ονομάστηκε έτσι σε αντίθεσιν προς την Μητρόπολή της Απολλωνία, η οποία, κτισμένη σε νησί, ήταν συνεπώς αμφίαλος, δηλ. περιβρεχόμενη από παντού.[...] ενώ ο Ευστάθιος, Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, αναφέρει τα ακόλουθα ετυμολογικά :

[...] δήλον δε και ότι το , Αγχίαλος και Αμφίαλος και Ευρύαλος, εκ τοπικών μετήκται εις κύρια . Αγχίαλος μεν γάρ , τόπος άπας αγχού ων θαλάσσης . Αμφίαλος δε, νήσος άπασα .[...] .

Στα [Λατινικά](#) αυτό αποδόθηκε ως *Anchialus*. Οι [Πρωτοβούλγαροι](#) ονόμασαν την πόλη *Τούτομ*, αν και η πιο κοινή ονομασία στα βουλγαρικά ήταν *Ανχιαλο*, *Ανχίαλο*, με βάση το ελληνικό όνομα. Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, η πόλη ονομαζόταν *Αχιολού*. Το 1934 μετονομάστηκε *Πομόριε*, από τα βουλγαρικά «πο-» (εδώ «δίπλα στο») και «μόρε» («θάλασσα»), που αντιστοιχεί σε μία από τις δύο ετυμολογίες του αρχικού ελληνικού ονόματος.

Ιστορία

Αρχαία Ελληνική αποικία και Ρωμαϊκό κέντρο

Ιδρύθηκε πιθανόν τον 5ο ή 4ο π.Χ. αιώνα ως αποικία της Απολλωνίας (σημερινής [Σωζόπολης](#)). Αναφέρεται από τον [Στράβωνα](#) στα [Γεωγραφικά](#) του ως μια μικρή πόλη. Κατελήφθη προσωρινά από τη [Μεσημβρία](#) (*Νεσέμπαρ*) τον 2ο π.Χ. αιώνα, αλλά κατακτήθηκε ξανά από την Απολλωνία και τα τείχη της καταστράφηκαν.

Η δυτική [Μαύρη Θάλασσα](#) πέρασε στον έλεγχο της [Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας](#) το 29 με 28 π.Χ., μετά από συγκρούσεις που ξεκίνησαν ήδη από το 72-71 π.Χ. .Η Αγχίαλος αποτέλεσε μέρος της [Ρωμαϊκής επαρχίας](#) της [Θράκης](#) και ανακηρύχθηκε επισήμως πόλη επί Αυτοκράτορος [Τραϊανού](#). Την εποχή εκείνη η πόλη έλεγχε μια τεράστια περιοχή που συνόρευε με εκείνη της Τραϊανής Αυγούστας ([Στάρα Ζαγόρα](#)) και έφθανε μέχρι τον Τούντζα στα δυτικά, συνόρευε με εκείνη της [Μεσημβρίας](#) στα βόρεια και τη νότια όχθη της Λίμνης του Μπουργκάς προς τα νότια. Η Αγχίαλος απέκτησε την εμφάνιση ρωμαϊκής πόλης και άκμασε κατά τον 2ο και 3ο αιώνα υπό τη [Δυναστεία των Σεβήρων](#), λειτουργώντας ως ο σημαντικότερος εισαγωγικός και εξαγωγικός σταθμός της Θράκης.

Πρώιμη Βυζαντινή κυριαρχία

Στην πόλη παρέμεινε ο [Διοκλητιανός](#) μεταξύ 28 και 30 Οκτωβρίου του 294. Οι μεταρρυθμίσεις του, όπως και αυτές του [Μεγάλου Κωνσταντίνου](#), έδωσαν για λίγο στην πόλη τη χαμένη της αίγλη, ενώ η εγγύτητα στην, πρωτεύουσα πλέον, [Κωνσταντινούπολη](#), κατέστησε την Αγχίαλο σπουδαίο διαμετακομιστικό κέντρο.

Η επισκοπή της Αγχιάλου υπαγόταν αρχικά στη [μητροπολιτική έδρα](#) της [Αδριανούπολης](#), πρωτεύουσας της Ρωμαϊκής επαρχίας του [Αιμιμόντου](#).

Βυζαντινή και Βουλγαρική κυριαρχία

Μετά το 681 και τη δημιουργία της [Α΄ Βουλγαρικής Αυτοκρατορίας](#) στον βορρά, η Αγχίαλος έπαιξε σημαντικό ρόλο σε πολλές συγκρούσεις μεταξύ των δύο αυτοκρατοριών. Το 708 οι δυνάμεις του [Ιουστινιανού Β΄](#) ηττήθηκαν κατά κράτος κοντά στα τείχη της πόλης από τον στρατό του Βούλγαρου [Χαν Τέρβελ](#). Στις 30 Ιουνίου 763 οι Βούλγαροι υπό τον Τέλετς ηττήθηκαν από τον Βυζαντινό στρατό του [Κωνσταντίνου Ε΄](#). Στις 21 Ιουνίου 766 όμως ο στόλος του ίδιου αυτοκράτορα, αποτελούμενος από 2.600 μεγάλα πλοία, βυθίστηκε ενώ έπλεε προς την Αγχίαλο, όπου περίμενε ο Κωνσταντίνος, και οι περισσότεροι στρατιώτες πνίγηκαν, αναγκάζοντάς τον να επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη.

Τον Μάιο του 783, η Αυτοκράτειρα [Ειρήνη η Αθηναία](#) διεξήγαγε μεγάλη εκστρατεία στη Θράκη και αποκατέστησε την οχύρωση της Αγχιάλου. Η πόλη καταλήφθηκε για πρώτη φορά από τη [Βουλγαρική Αυτοκρατορία](#) το 812 υπό τον Χαν [Κρούμο](#), που εγκατέστησε στην Αγχίαλο Σλάβους και Βουλγάρους. Οι Βυζαντινοί επανέκτησαν τον έλεγχο της πόλης και της περιοχής το 864.

Μετά την παλινόρθωση του Βουλγαρικού Κράτους, η πόλη άλλαξε χέρια πολλές φορές, μέχρι που κατελήφθη από τους [Ενετούς](#) του [Αμεδαίου ΣΤ΄, Κόμη της Σαβοΐας](#) τον Οκτώβριο του 1366. Τον επόμενο χρόνο προσαρτήθηκε στο Βυζάντιο.

Οθωμανική κυριαρχία

Μετά την [Οθωμανική](#) εισβολή στα [Βαλκάνια](#) τον 14ο αιώνα, η Αγχίαλος παρέμεινε βυζαντινό προπύργιο μέχρι την υποταγή της το 1453 μαζί με την Κωνσταντινούπολη. Υπό την οθωμανική διοίκηση έγινε κέντρο [καζά](#), περιλαμβάνοντας επίσης την περιοχή γύρω από τη [Σωζόπολη](#) ως «Αχιολού». Ήταν κέντρο επαρχίας του [Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως](#) και συνέχισε να είναι πολιτιστικό, θρησκευτικό, οικονομικό και διοικητικό κέντρο της περιοχής μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα, καθώς πολλές οικογένειες Βυζαντινών ευγενών εγκαταστάθηκαν μετά το 1453. Δύο Πατριάρχες Κωνσταντινούπολης

προέρχονται από την πόλη - ο [Μιχαήλ Γ΄](#) (1170-1178) και ο [Ιερεμίας Β΄ Τρανός](#) (1572-1579, 1580-1584, 1587-1595).

Ήδη πριν από το 1819 πολλοί εξέχοντες ντόπιοι εντάχθηκαν στην ελληνική πατριωτική οργάνωση [Φιλική Εταιρεία](#). Με το ξέσπασμα της [Ελληνικής Επανάστασης του 1821](#) ένα μέρος των εκπροσώπων της πόλης, ιερείς, καθώς και ο Ορθόδοξος επίσκοπος Ευγένιος εκτελέστηκαν από τις οθωμανικές αρχές. Κατά τον [Ρωσοτουρκικό Πόλεμο του 1828-1829](#) η Αγχίαλος καταλήφθηκε από τις [Ρωσικές](#) δυνάμεις στις 11 Ιουλίου 1829 και κρατήθηκε για ένα χρόνο. Εκείνη την εποχή κατοικούνταν κυρίως από Έλληνες, με μειονότητες Βουλγάρων και Τούρκων, και είχε πληθυσμό 5.000-6.000, έξι ορθόδοξες εκκλησίες και ένα τζαμί. Μετά την αποχώρηση των ρωσικών δυνάμεων το σύνολο της σημερινής ανατολικής Βουλγαρίας σταδιακά ερήμωσε, με πολλούς ανθρώπους να προσπαθούν να διαφύγουν σε Χριστιανικές χώρες στα βόρεια. Το Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου ιδρύθηκε το 1856. Η πόλη ήταν κέντρο καζά του [σαντζακίου](#) του [Ισλίμιγε](#) του [βιλαετίου](#) της [Αδριανούπολης](#) πριν από το 1878 ως «Αχιολού».

Απελευθερωμένη Βουλγαρία

Η Αγχίαλος απελευθερώθηκε από τους Οθωμανούς στις 27 Ιανουαρίου 1878 και αποτέλεσε τμήμα της [Ανατολικής Ρωμυλίας](#), ως κέντρο καζά του σαντζακίου του [Μπουργκάς](#), ως τη Βουλγαρική Επανάσταση το 1885. Στην αρχή του 20ου αιώνα η Αγχίαλος ήταν κατά κύριο λόγο ελληνική πόλη περίπου 6.000 κατοίκων. Υπήρξε μια από τις κατοικούμενες κυρίως από Έλληνες πόλεις της Βουλγαρίας που επηρεάστηκαν από ανθελληνικά [πογκρόμ](#) στις αρχές της δεκαετίας του 1900. Η τοπική ελληνική κοινότητα είχε ήδη στοχοποιηθεί από τις βουλγαρικές αρχές από τις αρχές του 1905. Η πόλη κάηκε τον Ιούλιο του 1906 και πάνω από 300 Έλληνες δολοφονήθηκαν. Οι δράστες ήταν Βούλγαροι πρόσφυγες από την περιοχή της [Μακεδονίας](#) ως απάντηση στη σφαγή των Βουλγάρων κατοίκων του χωριού [Ζαγορίτσανη](#) από Έλληνες ενόπλους. Εκτός από πολιτικούς λόγους υπήρχαν και οικονομικά κίνητρα. Οι βουλγαρικές αρχές κατηγορήθηκαν από τις περισσότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις λόγω αυτής της τροπής των γεγονότων. Η καταστροφή της πόλης συγκρίθηκε από την ευρωπαϊκή διπλωματία της εποχής με τα αντιεβραϊκά πογκρόμ στη Ρωσία.

Η πόλη φιλοξένησε πολλούς Βούλγαρους πρόσφυγες από την [Ανατολική Θράκη](#), κυρίως γύρω από τις [Σαράντα Εκκλησιές](#) μετά τον [Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο](#), που αντικατέστησαν τους Έλληνες που είχαν φύγει την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα και το 1906 ίδρυσαν τη [Νέα Αγχίαλο](#) στην Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια του 19ου και 20ού αιώνα έχασε σταδιακά το μεγαλύτερο μέρος της σημασίας της στη νότια ακτή της βουλγαρικής Μαύρης Θάλασσας προς όφελος του ταχέως αναπτυσσόμενου Μπουργκάς. Καθιερώθηκε ως κέντρο παραγωγής κρασιού και αλατιού και μετονομάστηκε σε Πομόριε το 1934.